מדד המגדר
אי־שוויון מגדרי בישראל

2021

זרקור מיוחד
השלכות מגדריות
של מגיפת
הקורונה

הגר צמרת
חנה הרצוג | נעמי חזן
יוליה בסין | רונה ברייר־גארב | הדס בן אליהו

יודעת she knows • هي تعرف

שווית • WIPS
המרכז לקידום נשים בזירה הציבורית

מכון ון ליר בירושלים
THE VAN LEER JERUSALEM INSTITUTE
معهد فان لير في القدس

מדד המגדר

זוהי השנה התשיעית בה מתפרסם מדד המגדר של **שוות – לקידום נשים בזירה הציבורית במכון ון ליר בירושלים**. מדד המגדר הוא כלי מדידה רב עוצמה הבוחן שינויים לאורך זמן במצבם של נשים וגברים בישראל. המדד מציג תמונה מפורטת של האי־שוויון בתחומי חיים שונים – עבודה, השכלה, עוני, עוצמה פוליטית ובכלכלית, תרבות ותקשורת, אלימות, חלוקת זמן, ובריאות – ומדי שנה מתווספים לו תחומים חדשים. בחינת האי־שוויון המגדרי נעשית גם בהצטלבויות בין מגדר לבין מיקומים חברתיים שונים, כמו הפריפריה, החברה הערבית והחרדית, וגיל 65 ומעלה. המדד חושף מגוון של נקודות אי־שוויון בין נשים לגברים בישראל באופן המעיד על כך שאי־השוויון המגדרי הוא עיקרון מבונן ואבן יסוד עיקשת של החברה בישראל. הנתונים שמספק המדד מאפשרים לו להיות מצפן למקבלי החלטות ולגורמים ממשלתיים וציבוריים בישראל.

מה חדש במדד המגדר לשנת 2021? השנה אנו בוחנות לראשונה פערים מגדריים **בגילאי 65 ומעלה**, ואינדיקטורים חדשים התווספו לממד **משפחה וילודה** ולממד **הבריאות**. אנו ממשיכות לעקוב אחר ההשלכות המגדריות של **משבר הקורונה** (למרות שהן אינן מחושבות עדיין במדד עצמו). מגפת הקורונה מביאה בעולם כולו להגדלת אי־השוויון המגדרי ועלולה לפגוע באופן אנוש בהישגים של עשרות השנים האחרונות בתחום ההשכלה, התעסוקה, חלוקת העבודות השקופות בין נשים וגברים והמאבק באלימות כלפי נשים.

לכל אורך החוברת נשים מסומנות בצבע אפור וגברים בצבע שחור

עיקרי תוצאות מדד המגדר 2021

1. בין השנים 2004–2013 ניכרת ירידה של 12% ברמה הכללית של האי־שוויון המגדרי, אך **משנת 2013 רמת השוויון המגדרי אינה משתנה ואי־השוויון אינו מצטמצם**. התחום בו קיים הפער המגדרי העמוק ביותר הוא עוצמה פוליטית וכלכלית, והתחום השוויוני ביותר הוא ההשכלה. בחברה הערבית נעצרה מגמת הגידול באי־שוויון שאנו עדות לה משנת 2014.
2. **ממד שוק העבודה**: כפי שמראים אינדיקטורים שונים, עוד בטרם התפרצה **מגפת הקורונה**, הורע מצבם של העובדים בתחתית התפלגות ההכנסות שנשים מהוות את הרוב בקרבם. כך למשל, שיעור הנשים שמשתכרות מתחת לשכר מינימום עומד על 40% בהשוואה ל־27% מהגברים, וחלה ירידה בשיעור השכירים המקבלים שכר ברציפות על פני השנה (ירידה של 12% בקרב נשים ושל 10% בקרב גברים). על אף מאמצים רבים המושקעים בתחום, רמת האי־שוויון המגדרי בממד שוק העבודה ב־2019 נותרה ללא שינוי משנה קודמת. ההערכה היא כי בשנה הבאה, אי השוויון המגדרי בתחום זה יתעצם על רקע ההשלכות הכלכליות של מגפת הקורונה.
3. **גילאי 65+**: הפערים בין נשים לגברים בגילאים המבוגרים הם עמוקים בכל היבטי החיים שנבחנו: גברים מועסקים בהיקף גבוה יותר, מרוויחים יותר (משכר ומפנסיה), ובריאותם טובה יותר.
4. **בממד העוצמה** אנו מודדות את אי־השוויון במוקדי הכוח והשליטה הפוליטיים והכלכליים בישראל. בהשוואה לתחומי חיים אחרים, עומק האי־שוויון בתחום העוצמה ממשיך להיות הגבוה ביותר. יותר מכך, מגמת השיפור באי־השוויון בתחום העוצמה משנת 2012 נעצרה, ובשנת 2019 רמת אי השוויון עלתה עקב ירידה בייצוג נשים בזירה הפוליטית. שיעור חברות הכנסת הבפיל את עצמו לאורך שנות המדידה, עד ל"שיא" של 28.3% בשנת 2018 (ביום שיעורן נמוך יותר ועומד על 26.7% בלבד). מספר השרות בממשלה בשנת 2019 שהיא שנת חישוב המדד, עמד על 4 (ביום מכהנות 9 שרות שהן שליש משרי הממשלה). שיעור המנכ"ליות במשק עולה בקצב איטי מאוד ועומד על כחמישית בלבד. הפער בשיעור הנשים הדירקטוריות בין חברות ציבוריות לממשלתיות (23% לעומת 44%, בהתאמה) מדגיש את השפעתה של חקיקה המחייבת ייצוג מגדרי שוויוני, הקיימת ביחס לחברות הממשלתיות אך לא ביחס לחברות הציבוריות.
5. **ממד האלימות כלפי נשים**: מספר הפניות החדשות למרכזי הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית נמצא בעלייה מתמדת (למעלה מ־12 אלף פניות חדשות בשנה), וכך גם מספר תיקי האלימות בין בני זוג, כאשר ברוב רובם של התיקים, האלימות היא מצד גברים כלפי נשים (מעל 19 אלף תיקים ב־2019). משבר הקורונה החריף את המצב, והדיווחים אודות אלימות במשפחה התעצמו מאוד.
6. **השכלה** הוא הממד שבו אי־השוויון המגדרי הוא המצומצם ביותר. שיעור המשכילות זהה לשיעור המשכילים או גבוה ממנו, ואי־השוויון מתרכז בשני תחומים: ציוני מבחנים מסננים כמו המבחן הפסיכומטרי, ובבחירת תחומי הלימוד.
7. **ממד התרבות והתקשורת**: חשיבות התוצאות בממד זה נעוצה בחשיפת מוקדי אי־שוויון מגדרי שהם פחות גלויים לעין ופחות מדוברים בהשוואה לפערים המגדריים בתחומים אחרים, למרות שהם מעידים על מקומן הנחות

של נשים במרחב הציבורי ועל פגיעה משמעותית בהזדמנויות הפתוחות בפניהן. הייצוג של נשים בדיווחי החדשות ירד מ-24% ב-2015 ל-16% בלבד בשנת 2020. גם שיעור העיתונאיות ירד בשנים אלה באופן משמעותי. שיעור השמעת זמרות לעומת זמרים בכל תחנות הרדיו בישראל: נע בין 14% ל-21% בלבד בשנים 2015–2020. נשים היוו 29% בלבד מהבמאים בתיאטראות (שיפור קל לעומת השנה הקודמת).

8. **בממדי הזמן והמשפחה**, חלה עליה בשיעור הנשים שעובדות במשרה חלקית עקב האחריות שלהן לטיפול בבית ובילדים. החלוקה המגדרית הלא שוויונית בעבודות השקופות זכתה לתשומת לב ציבורית במגפת הקורונה, אך לא ניכר שינוי בחלוקה זו מאז פרוץ המגפה, על אף ההשלכות הישירות על יכולתן של נשים להתפרנס בכבוד. לאחר מספר שנים שבהם הצטמצם מעט הפער המגדרי בראשות משפחות חד־הוריות, ב-2019 התהפכה המגמה וחל גידול במספר הנשים החד־הוריות.

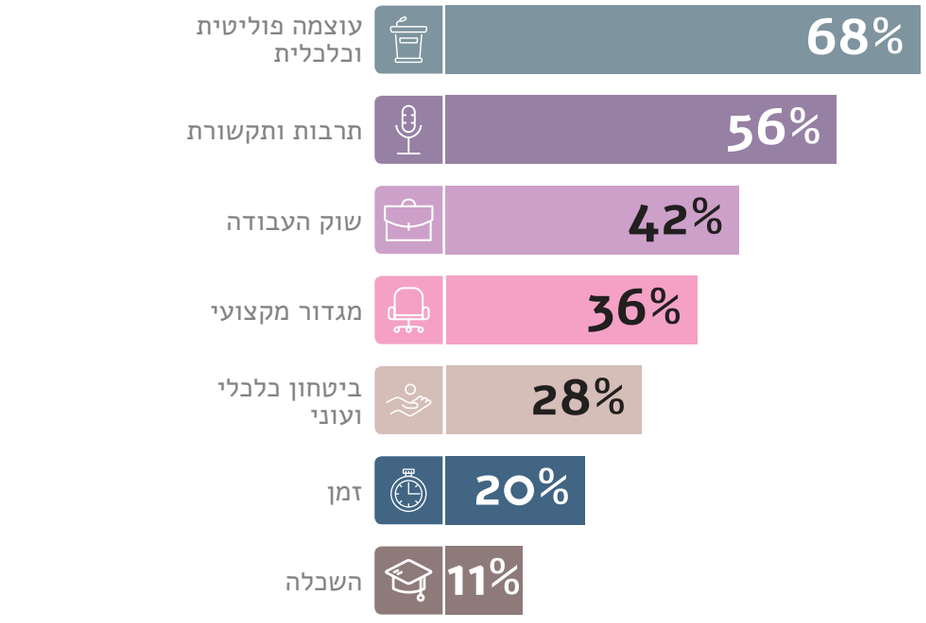
9. נוסף על המדידה הכללית של אי־השוויון המגדרי, אנחנו בוחנות את אי־השוויון המגדרי בהצטלבות עם מיקום חברתי: בחברה הערבית, בחברה החרדית, ובפריפריה. **בממד החברה הערבית** רמת האי־שוויון בין נשים לגברים עלתה בין השנים 2014–2018. בשנת 2019 המגמה השתנתה והאי־שוויון המגדרי הצטמצם. שיעור השתתפותן של נשים ערביות בשוק העבודה עומד על 30% בלבד לעומת 60% בקרב גברים ערבים. שיעור הנשים בעלות השכלה אקדמית גבוה מעט משיעור הגברים. **בחברה החרדית** אנחנו עוקבות אחר הפער המגדרי בשיעור התעסוקה, בשכר ובהשכלה. בשנת 2019 חלה עליה בשיעור הנשים החרדיות הרוכשות השכלה אקדמית לעומת ירידה בקרב הגברים. אי־השוויון המגדרי בממד זה הצטמצם ב-14% מתחילת המדידה ב-2004. **בפריפריה**, המעקב אחר השכר ותנאי התעסוקה מגלה כי אי־השוויון המגדרי בתחומים אלו נמוך, יחסית, מאחר שיישובים אלו מאופיינים בשכר ממוצע נמוך מלכתחילה, והם מצויים בתחתית התפלגות ההכנסות בהשוואה לכלל האוכלוסייה. אי־השוויון המגדרי בפריפריה נמצא בשיפור של כ-7% מתחילת המדידה.

כפי שמראה מדד המגדר, אין מגמה ליניארית ברורה של צמצום באי־השוויון המגדרי בישראל לאורך השנים. על מקבלי ומקבלות ההחלטות במדינה להשתמש בממצאי מדד המגדר כדי לקדם שוויון מגדרי בכל תחומי החיים בחברה בישראל, באופן שיוביל למימוש הפוטנציאל הן של נשים והן של גברים. המשבר הכלכלי והחברתי שנוצר בעקבות מגפת הקורונה מעצים פערים מגדריים קיימים ולכן נדרשת מהממשלה מדיניות מודעת־מגדר ברורה ונחרצת על מנת למנוע העמקה של פערים מגדריים וגידול באי השוויון בין נשים לגברים.

עומק האי־שוויון

חישוב עומק האי־שוויון מאפשר לזהות באיזה תחום הפער בין נשים לגברים הוא הגדול ביותר ובאיזה תחום הוא הקטן ביותר. ככל שהאחוז קרוב יותר ל-100 כך האי־שוויון גדול יותר.

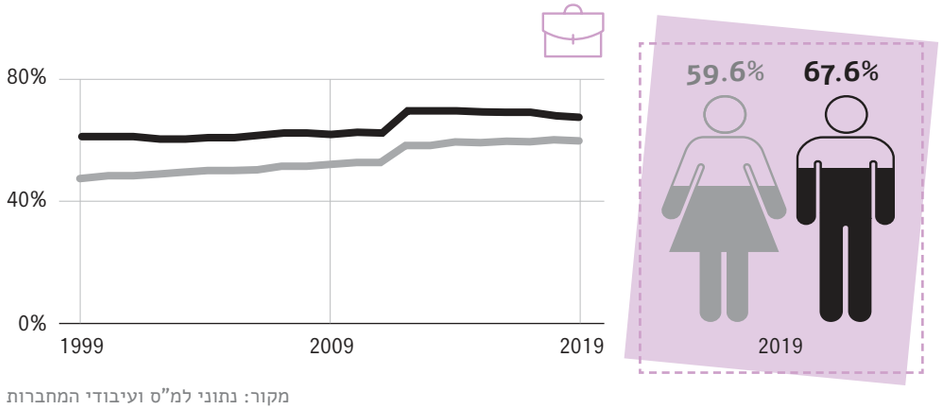

מקור: מדד המגדר 2021

פער מגדרי מתמשך בכל תחומי החיים

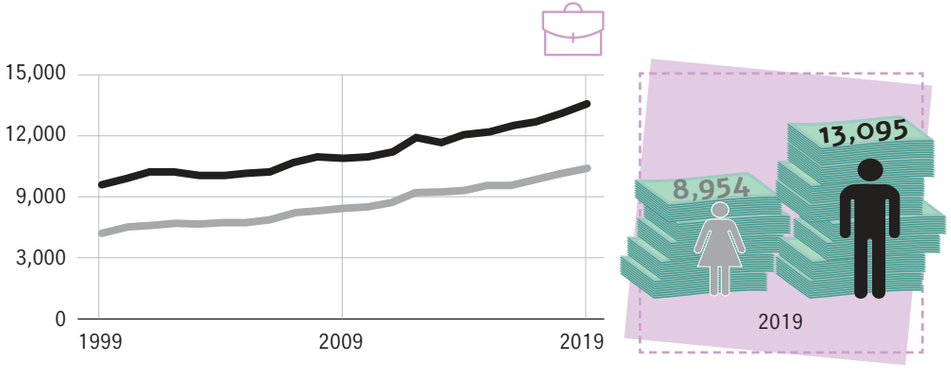
ברוב תחומי החיים נשמר פער מגדרי לטובת הגברים. במקצת התחומים
לא זו בלבד שהפער אינו מצטמצם אלא הוא אף גדל עם הזמן.

שיעור השתתפות בשוק העבודה כוח עבודה אזרחי

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שכר חודשי ממוצע בש"ח

*נתוני השכר של למ"ס לשנת 2019 טרם פורסמו ולכן הנתון לשנה זו מבוסס על אקסטרפולציה

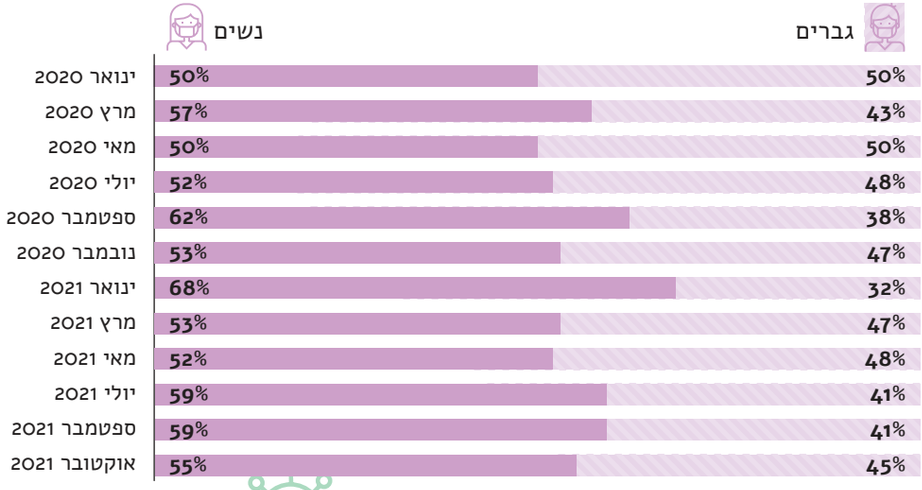
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

פער מגדרי בתעסוקה במהלך מגיפת הקורונה

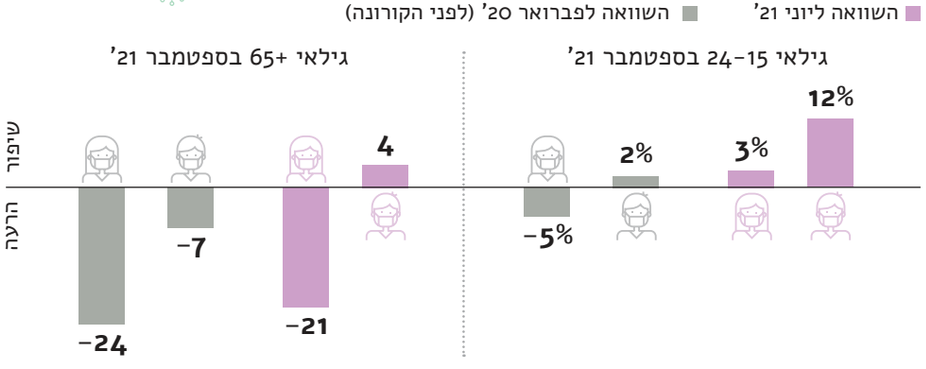
בקרב נשים ניכרת תנודתיות גבוהה יותר מאשר בקרב גברים, ביציאה מעבודה
ובחזרה אליה במהלך חודשי הקורונה. זאת ככל הנראה, בזיקה לסגירה ופתיחה
של מערכת החינוך ושל מקומות העבודה בענפים בהם הן מועסקות.

דורשי עבודה נרשמים חדשים בלשכות התעסוקה

מקור: שירות התעסוקה

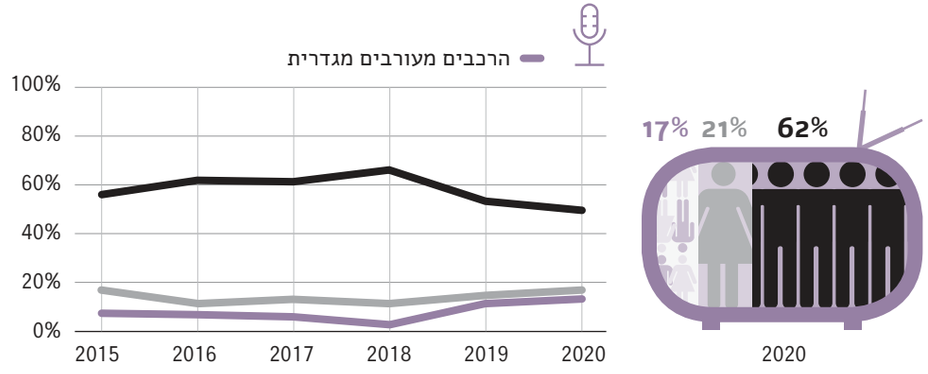
השינוי בהיקף התעסוקה נשים וגברים בגילאי 65+

מקור: הכלכלנית הראשית, משרד האוצר

פער מגדרי מתמשך בכל תחומי החיים

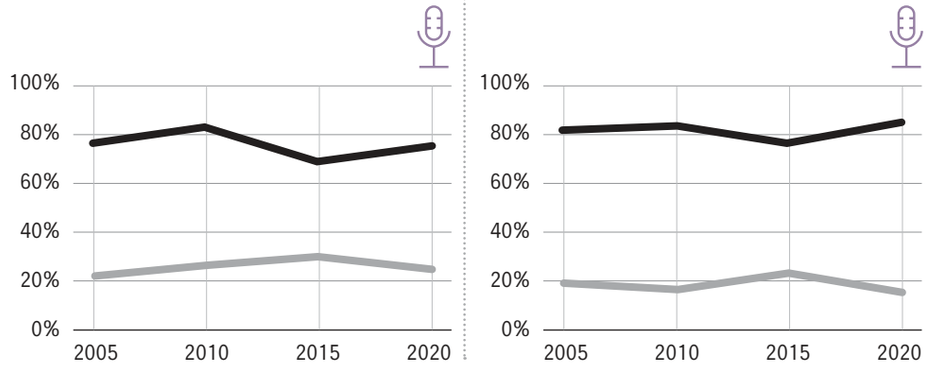
זמרות וזמרים ישראלים הכי מושמעים בתחנות הרדיו הארצי והאזורי

מקור: אתר מדיה פורסט ועיבודי המחברות

נשים וגברים בדיווחי החדשות בישראל

עיתונאיות ועיתונאים בישראל

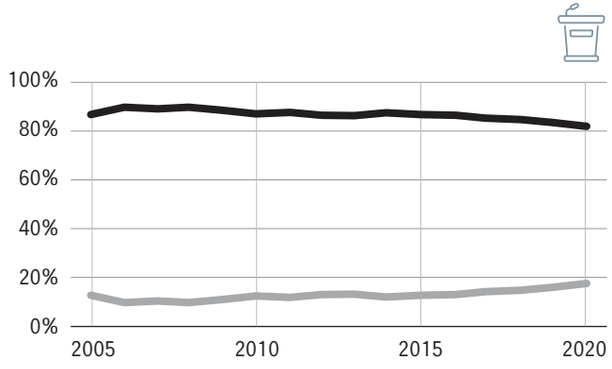

מקור: GMMP ופרופ' עינת לחובר

עוצמה פוליטית וכלכלית

עמדות הניהול וההשפעה המרכזיות במגזר הציבורי מאויישות על ידי גברים.

פרופסורים מן המניין באוניברסיטאות
שיעור הנשים לעומת הגברים

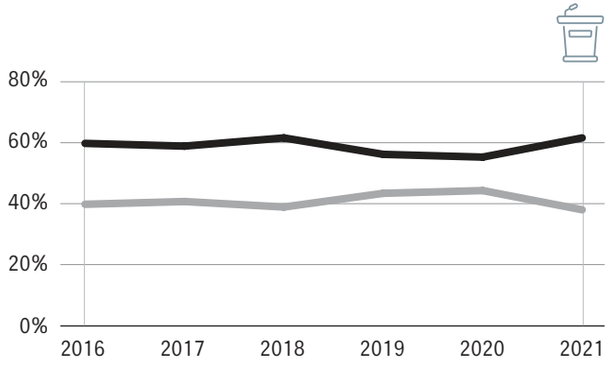

מקור: נתוני למ"ס

מנהלות ומנהלי בתי חולים לאשפוז כללי 2021

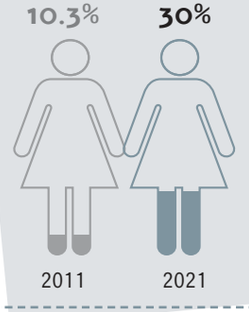

מקור: יודעת

תפקידי ניהול במגזר הציבורי 2021

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור המנכ"ליות של משרדי הממשלה

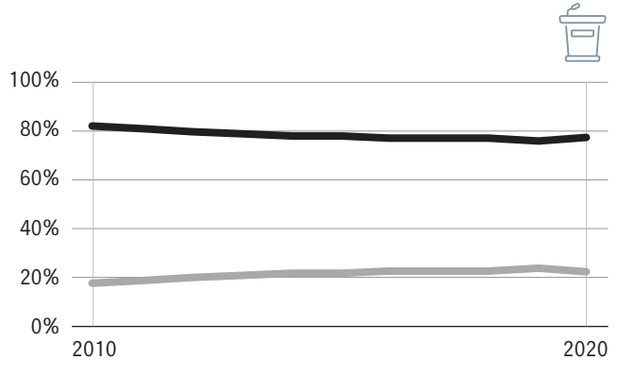

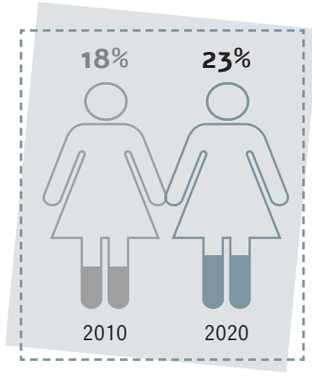

מקור: יודעת

עוצמה פוליטית וכלכלית

עמדות המפתח בזירה הפוליטית והכלכלית מאוישות ברובן המכריע על ידי גברים.

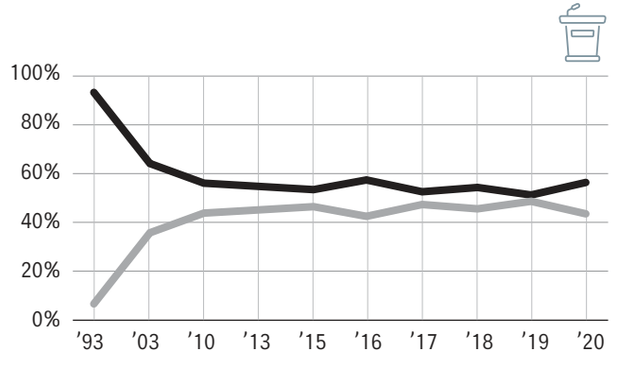
שיעור נשים וגברים בדירקטוריונים של חברות ציבוריות

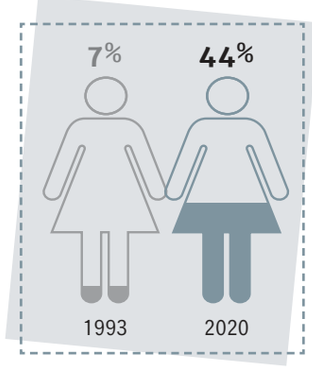

מקור: הגר צמח על בסיס אתר הרשות לניירות ערך

שיעור נשים וגברים בדירקטוריונים של חברות ממשלתיות

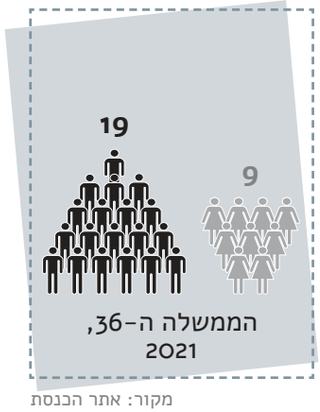

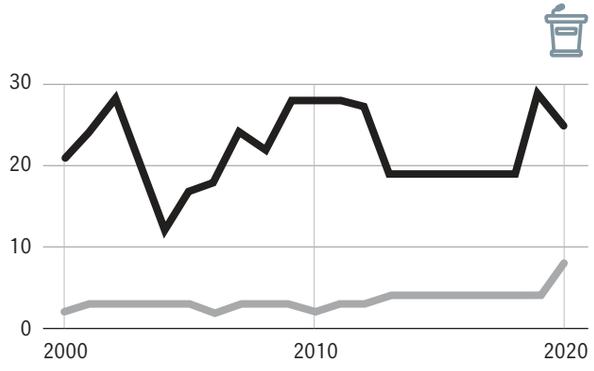

מקור: הגר צמח על בסיס אתר רשות החברות הממשלתיות

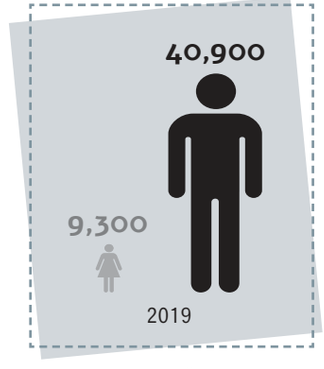
מספר שרות ושרים בממשלה

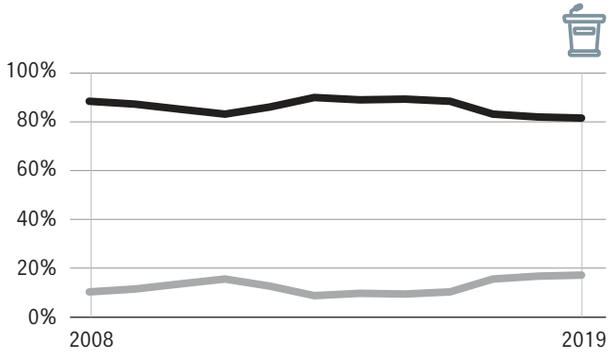

מקור: אתר הכנסת

שיעור מנכ"לים ומנכ"ליות במשק

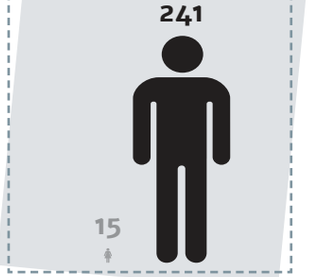

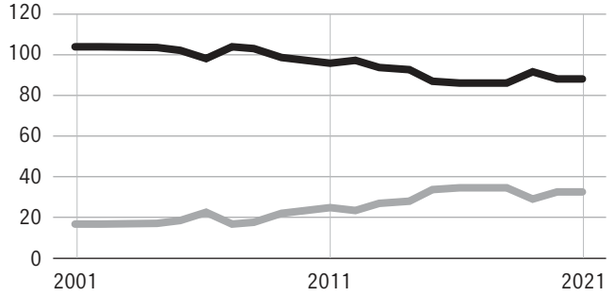

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

עוצמה פוליטית

נשים וגברים בראש רשויות מקומיות 2021

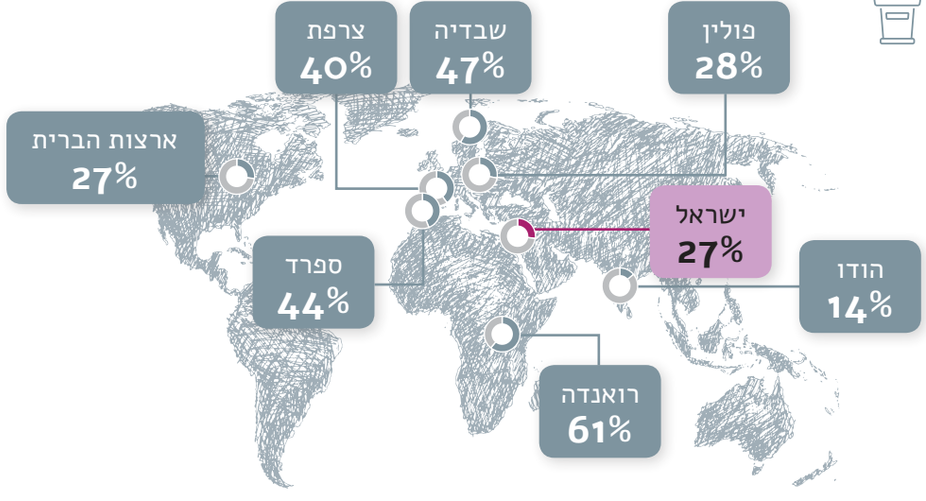

מספר חברי וחברות הכנסת

מקור: נתוני משרד הפנים ועיבודי המחברות

שיעור נשים בפרלמנטים 2021

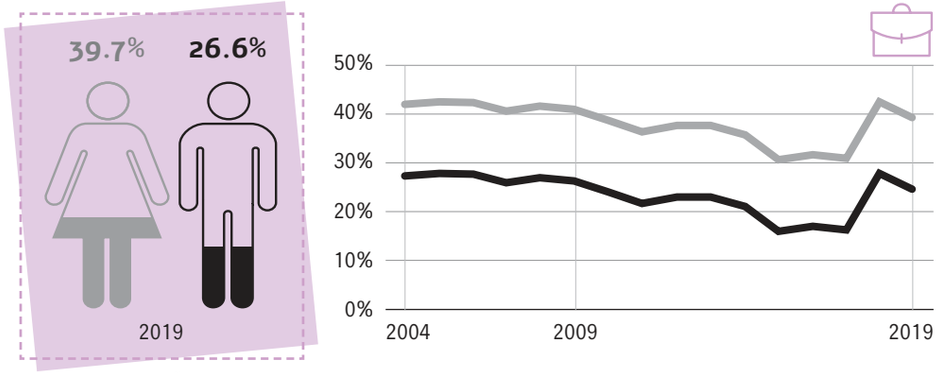

מקור: Inter Parliamentary Union

שוק עבודה מעורער

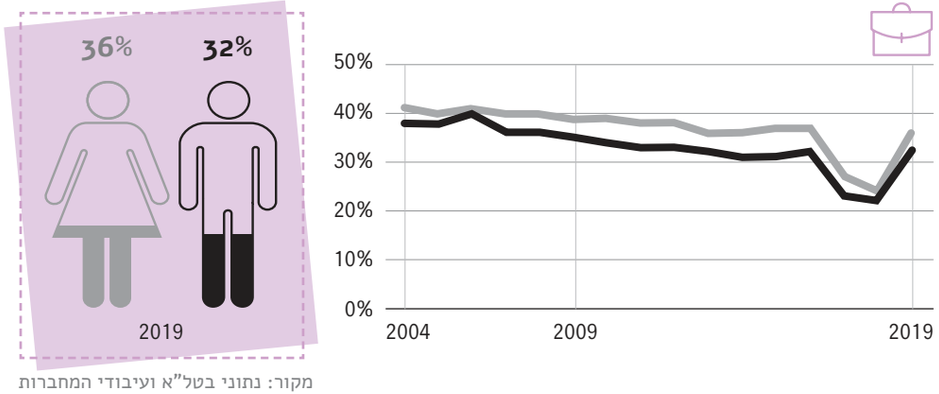
המושג שוק עבודה מעורער מתייחס לדפוסי עבודה המאופיינים בשכר נמוך שאינו מספיק לפרנסת משפחה, חוסר יציבות תעסוקתית והיעדר הגנה לעובדים. המבט המגדרי מגלה שנשים חשופות יותר לדפוסים אלה.

שיעור השכירות/ים ששכרם אינו עולה על שכר מינימום

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

שיעור השכירות/ים שאינם מקבלים 12 משכורות בשנה

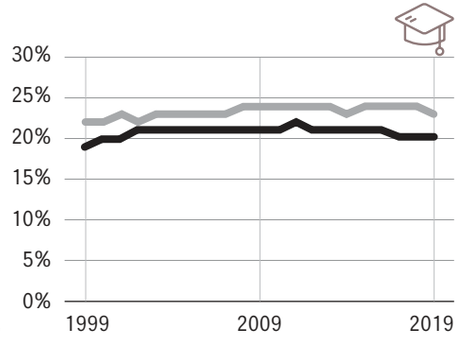

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

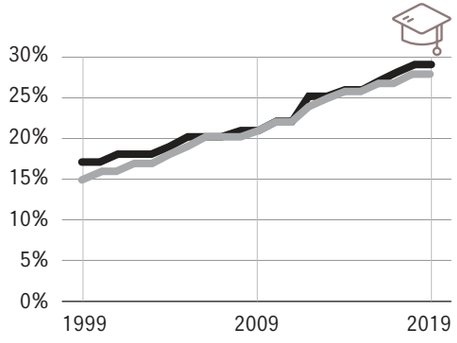
השכלה ותעסוקה

יותר ויותר נשים רוכשות השכלה גבוהה ואף מרחיבות את תחומי הלימוד.
עם זאת, חסמים מבניים ותרבותיים מקשים עליהן לתרגם הישגים אלה
לצמצום פערים בשוק העבודה ובזירה הפוליטית והכלכלית.

שיעור בוגרי/ות 13–15 שנות לימוד

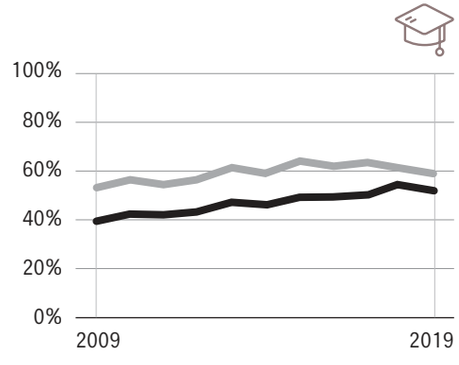

שיעור בוגרי/ות 16 שנות לימוד ומעלה

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

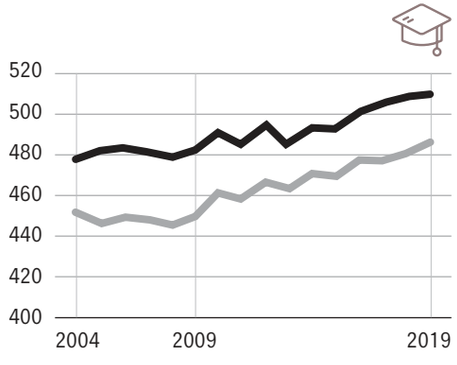
שיעור הבנות והבנים הזכאים לבגרות*

*מתוך קבוצת הגיל, בהנחה של 50% בנים/בנות בשנתון

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

ציון ממוצע בבחינה הפסיכומטרית

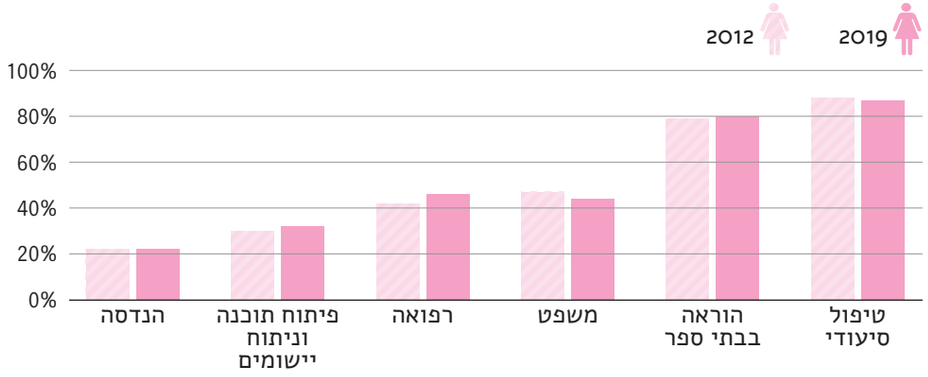

מקור: נתוני מאל"ו ועיבודי המחברות

41.4% מהנשים צריכות להחליף **מקצוע**, כדי שיהיה שוויון מגדרי בתעסוקה, ולא תהיה סגרגציה כלל

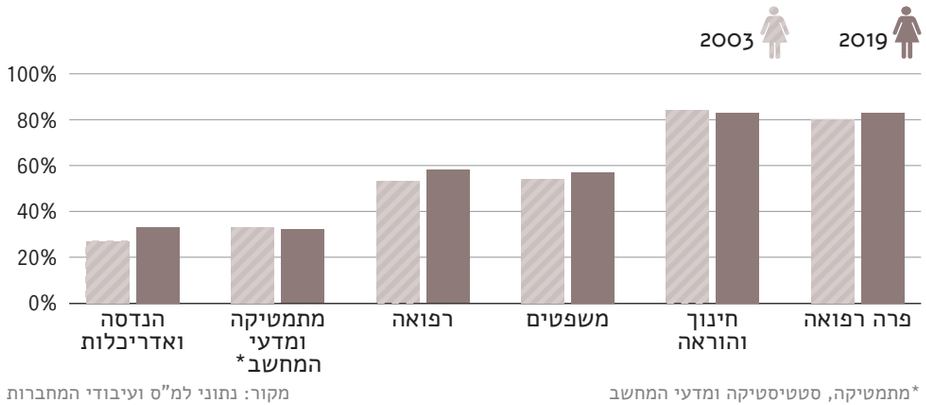
27.9% מהנשים צריכות להחליף **תחום לימוד**, בדי שיהיה שוויון מגדרי בהשכלה, ולא תהיה סגרגציה כלל

שיעור הנשים במשלחי יד נבחרים

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור הסטודנטיות באוניברסיטאות במגמות לימוד שונות
תואר ראשון, שני ושלישי

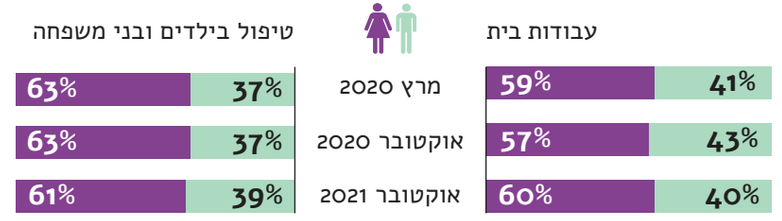

*מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

עבודה, משפחה, זמן

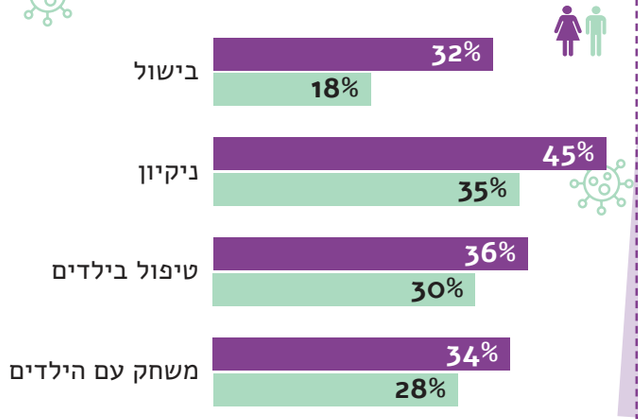
נשים הן עדיין האחראיות העיקריות לעבודות הבית ולטיפול במשפחה. עבודות אלו הן **עבודות שקופות** שכן לרוב אינן זוכות להכרה ולתגמול, אבל הן משמשות חסם להשתלבות מלאה ושוויונית של נשים בשוק העבודה. במהלך חודשי הקורונה, לא ניכר שינוי משמעותי בחלוקת עבודות הבית והטיפול בין נשים לגברים.

בישראל: שיעור הנשים והגברים המבצעים עבודות שקופות
במשקי בית בהם שני בני הזוג מועסקים

מקור: אפרת הרצברג דרוקר, מאיר יעיש, טלי קריסטל, אוניברסיטת חיפה

בעולם: משקיעות/ים יותר זמן בעבודות שקופות בחודשי הקורונה

מקור: UN Women, April-November 2020

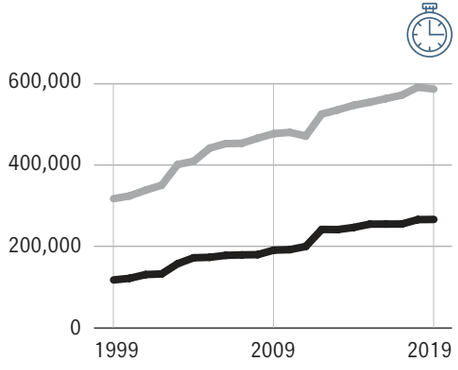
מספר ילדים ממוצע לאישה

מקור: נתוני למ"ס 2019

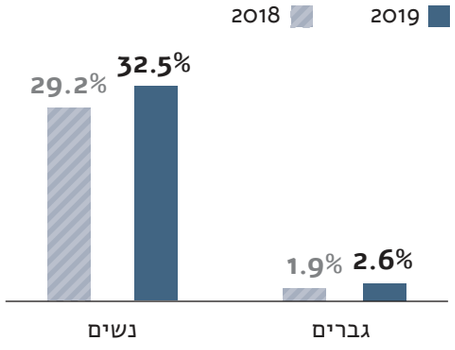

תעסוקה במשרה חלקית

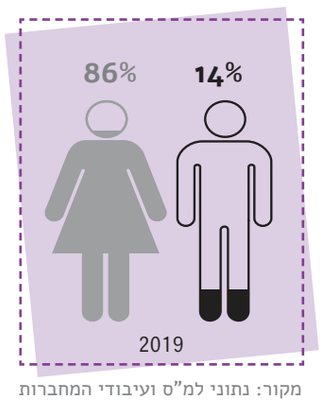

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

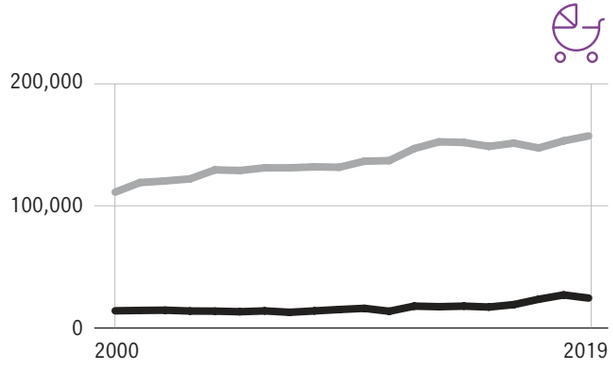
תעסוקה במשרה חלקית
עקב טיפול במשפחה ובבית

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

נשים לעומת גברים בראש משפחות חד־הוריות

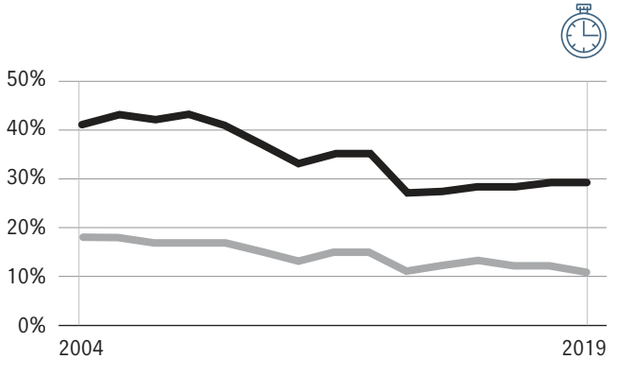

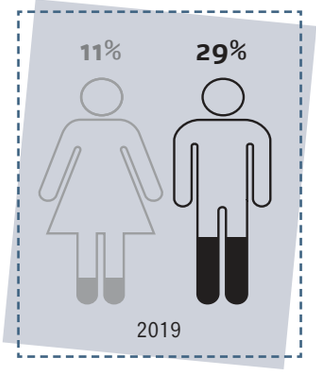

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

עבודה, משפחה, זמן

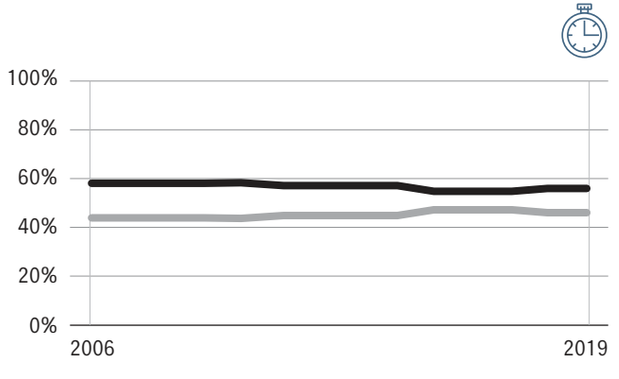
שיעור העובדות והעובדים מעל 50 שעות בשבוע

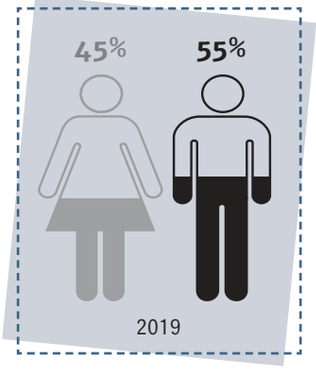

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

יציאות של ישראלים לחו"ל

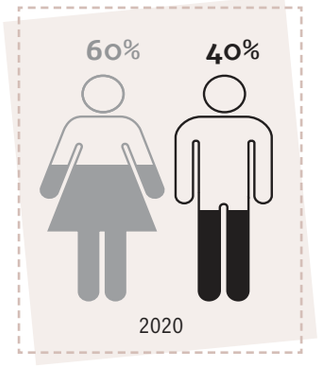

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

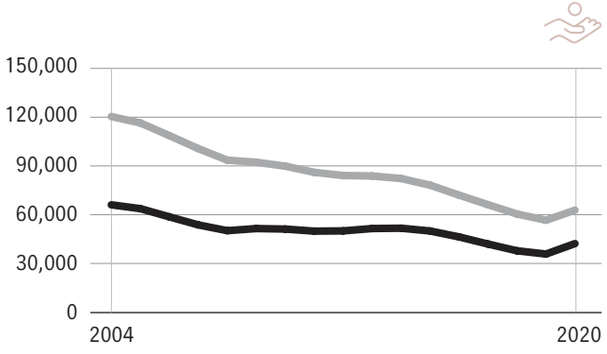

פגיעות וסיכון

נשים עניות יותר מגברים ונסמכות יותר על מערכת הביטחון הסוציאלי בשלבי החיים השונים.

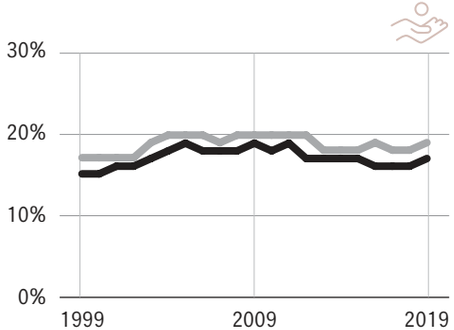
מספר התביעות לגמלה של הבטחת הכנסה

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

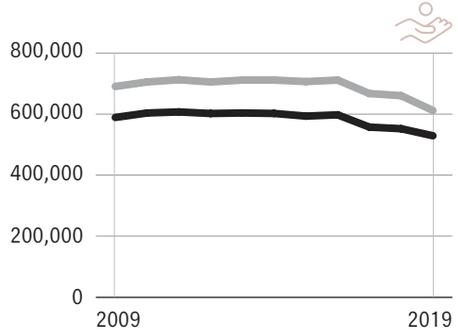
היקף העוני לאחר תשלומי העברה ומסים

*נתוני בט"ל טרם פורסמו ולכן הנתון לשנת 2019 מבוסס על אקסטרפולציה

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

מספר הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים*

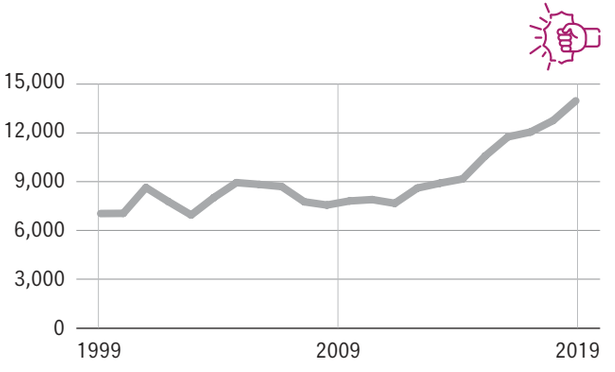

*של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

אלימות מבוססת מגדר

קשה מאוד לאמוד את היקף תופעת האלימות מבוססת המגדר בישראל משום שקיים מחסור בנתונים רשמיים עדכניים ביחס להיקף התופעה על היבטיה השונים: אלימות מינית, פיזית, כלכלית, רצח נשים, אלימות במשפחה, ועוד. הנתונים הקיימים מעידים על עליה בהיקף האלימות במהלך חודשי הקורונה, ועדיין ההערכה היא שמדובר באומדן חסר.

מספר הפניות החדשות מדי שנה למרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית

מקור: איגוד מרכזי הסיוע

רצח על רקע מגדרי נשים שנרצחו על ידי בן זוג או קרובי משפחה אחרים

קיים קושי רב לקבל נתונים רשמיים ממוסדות המדינה אודות אלימות מגדרית לסוגיה. כך למשל, קיימים נתונים שונים, לרוב מארגוני חברה אזרחית, לגבי מספר הנשים שנרצחות על ידי בני משפחה בכל שנה.

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
26	19	23	15	18	18	14	27	13	23	21

מקור: תזכור, ממם, משטרת ישראל

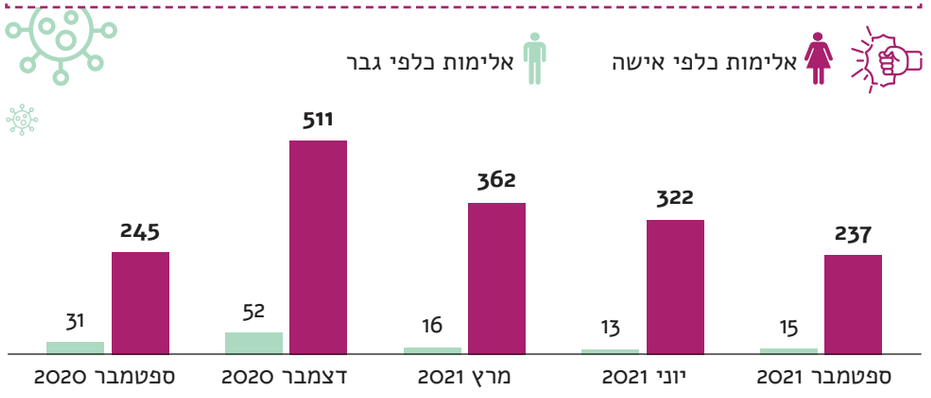
*נתוני 2021 עד חודש דצמבר

אלימות מבוססת מגדר

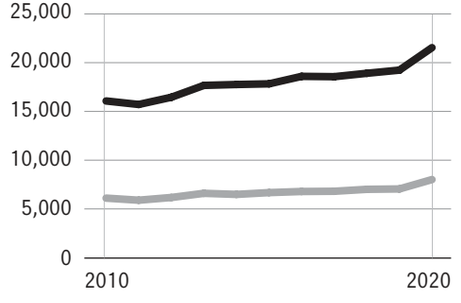
היקף האלימות מבוססת מגדר במהלך חודשי הקורונה עדיין גבוה מכפי שהיה בתקופה שקדמה לפרוץ המגיפה

מספר הפניות למוקד 118 בנושא אלימות במערכת זוגית בחודשי הקורונה

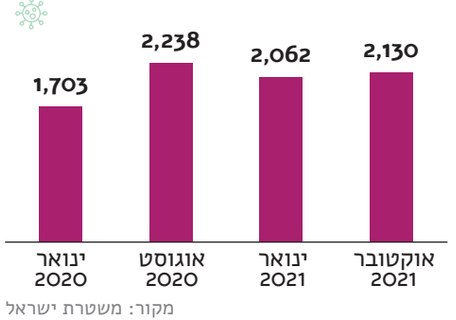

מקור: משרד הרווחה

מספר תיקי עבירות בין בני זוג לפי מגדר החשוד

מקור: משטרת ישראל

אלימות גופנית במשפחה: תיקים שנפתחו במשטרה בהם הקורבן היא אישה

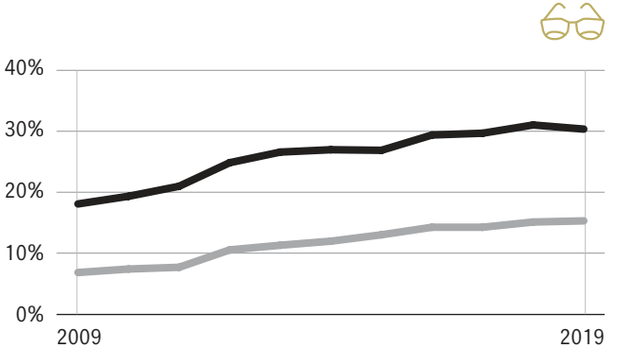

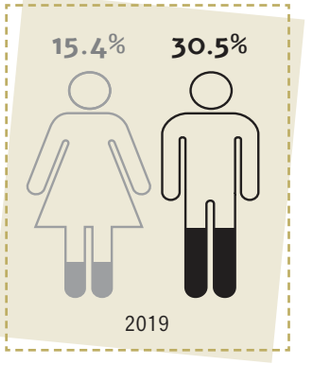

מקור: משטרת ישראל

הצטלבויות: פערים מגדריים בקבוצות חברתיות שונות

על מנת להבין לעומק את מצבן של נשים שונות, יש להביא בחשבון השתייכות אתנית ולאומית, מיקום גיאוגרפי, מצב כלכלי, גיל, וגורמים נוספים. ההצטלבות בין מגדר לבין גורמים אלו יוצרת הבדלים בין נשים ומעצימה את פגיעותן של נשים מקבוצות מוחלשות.

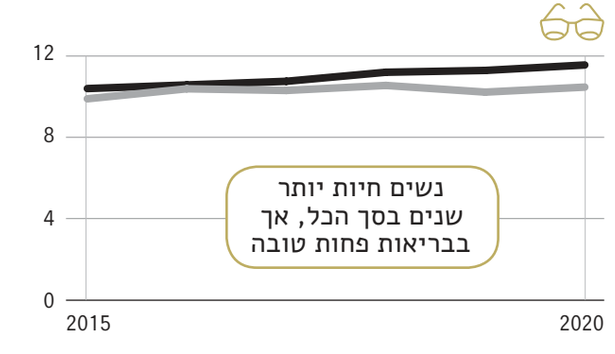
השתתפות בכוח העבודה נשים וגברים בגיל 65+

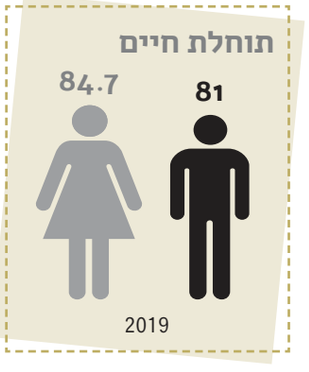

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

תוחלת חיים בריאים: בגיל 65, מספר השנים הממוצע שצפויים לחיות ללא בעיה בריאותית שמפריעה לתפקוד

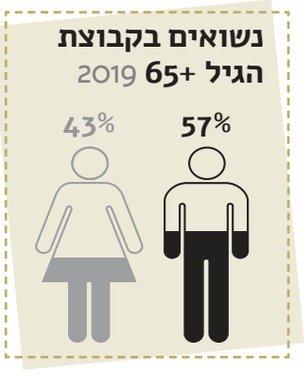

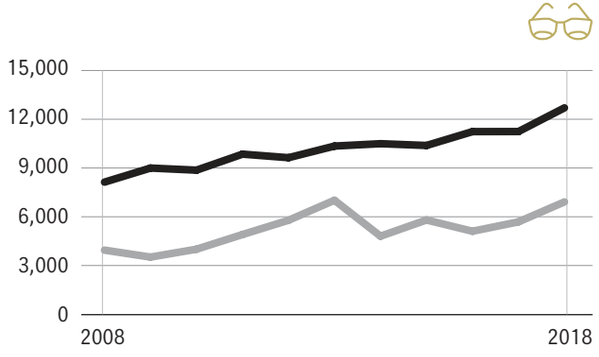

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

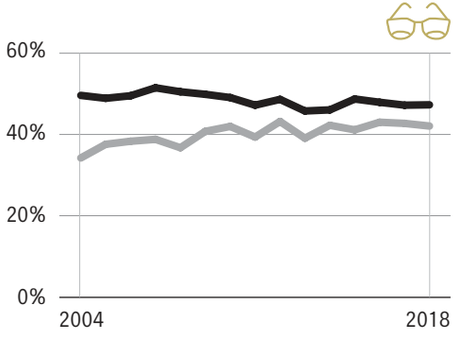
שכר חודשי ממוצע נשים וגברים בגיל 65+

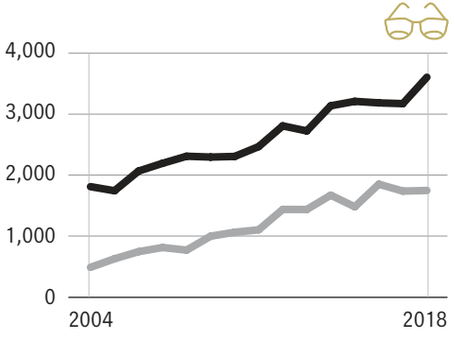

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור הנשים והגברים בגילאי 65+ המקבלים פנסיה

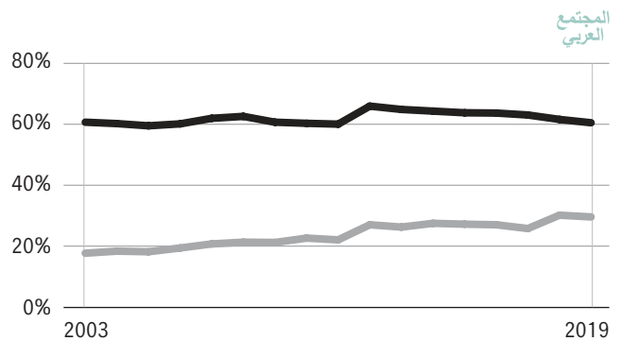

גובה הפנסיה של נשים וגברים בגילאי 65+ בש"ח

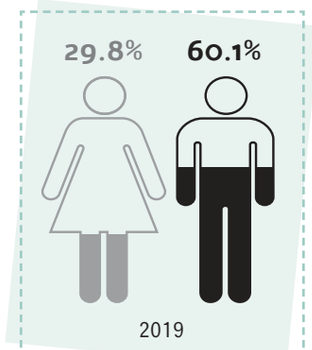

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

הצטלבויות: פערים מגדריים בקבוצות חברתיות שונות

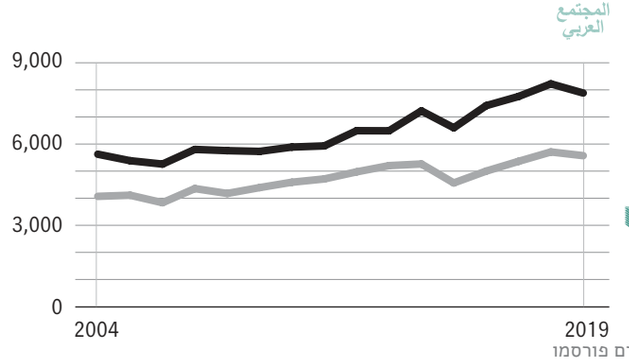
השתתפות בכוח העבודה בחברה הערבית בישראל

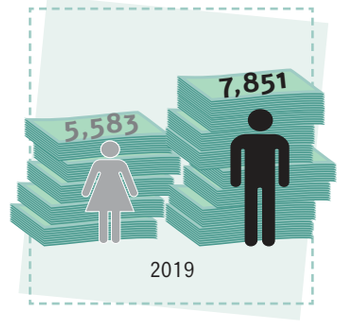

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שכר חודשי ממוצע בחברה הערבית בישראל בש"ח

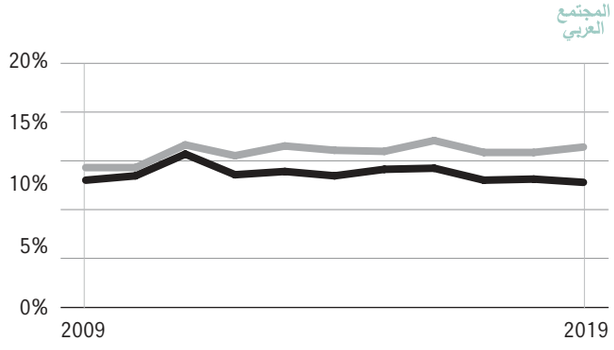

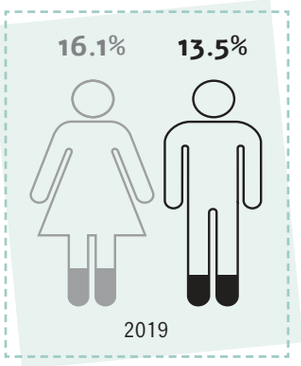

*נתוני השכר של למ"ס לשנת 2019 טרם פורסמו ולכן הנתון לשנה זו מבוסס על אקסטרפולציה.

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

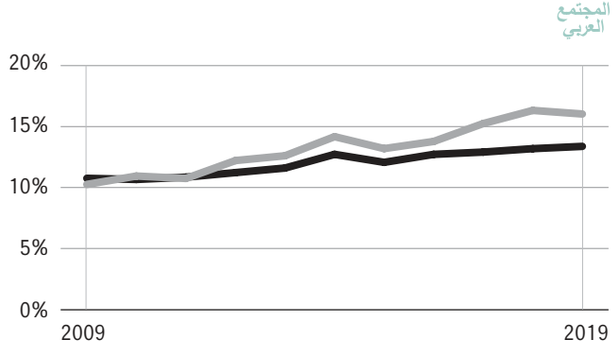
שיעור בוגרי/ות 13-15 שנות לימוד בחברה הערבית

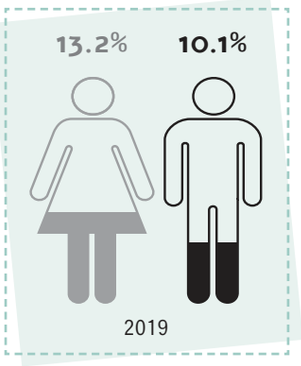

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור בוגרי/ות 16 שנות לימוד ומעלה בחברה הערבית

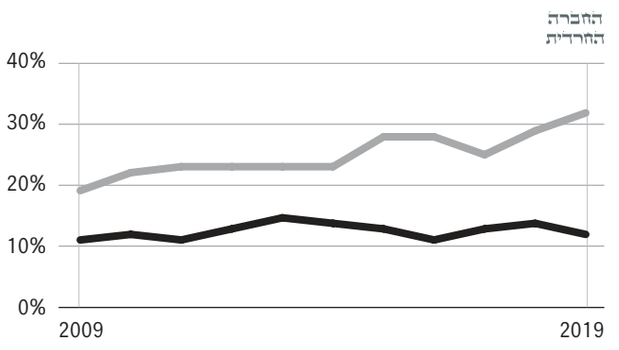

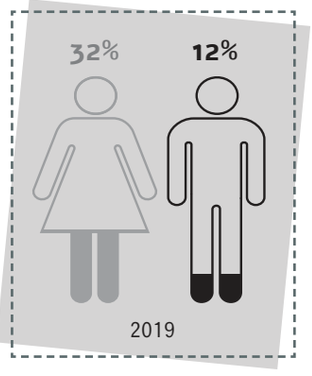

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

הצטלבויות: פערים מגדריים בקבוצות חברתיות שונות

בחברה החרדית יותר נשים מגברים רוכשות השכלה אקדמית ומשתתפות בשוק העבודה, אך שכרן החודשי נמוך משל גברים.

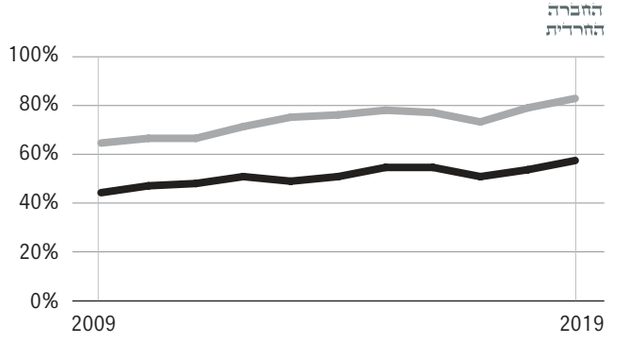
לימודים לתואר אקדמי **בחברה החרדית** בקרב בני +20

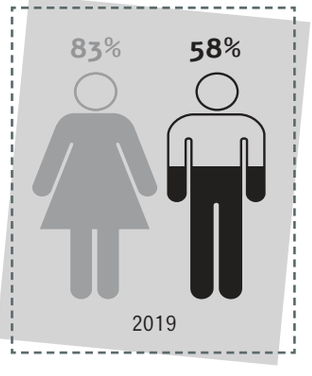

מקור: המכון הישראלי לדמוקרטיה, למ"ס ועיבודי המחברות

השתתפות בכוח העבודה **בחברה החרדית** גילאי 25–64

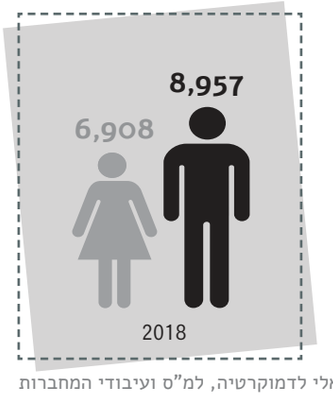

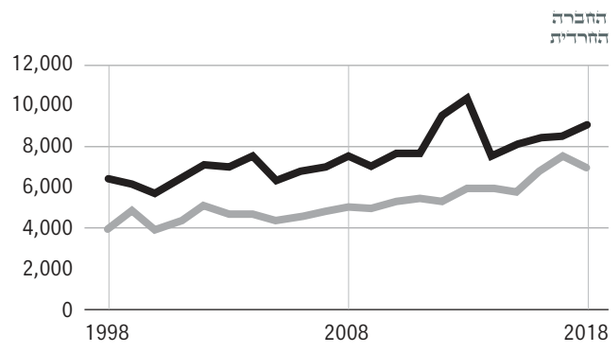

מקור: המכון הישראלי לדמוקרטיה, למ"ס ועיבודי המחברות

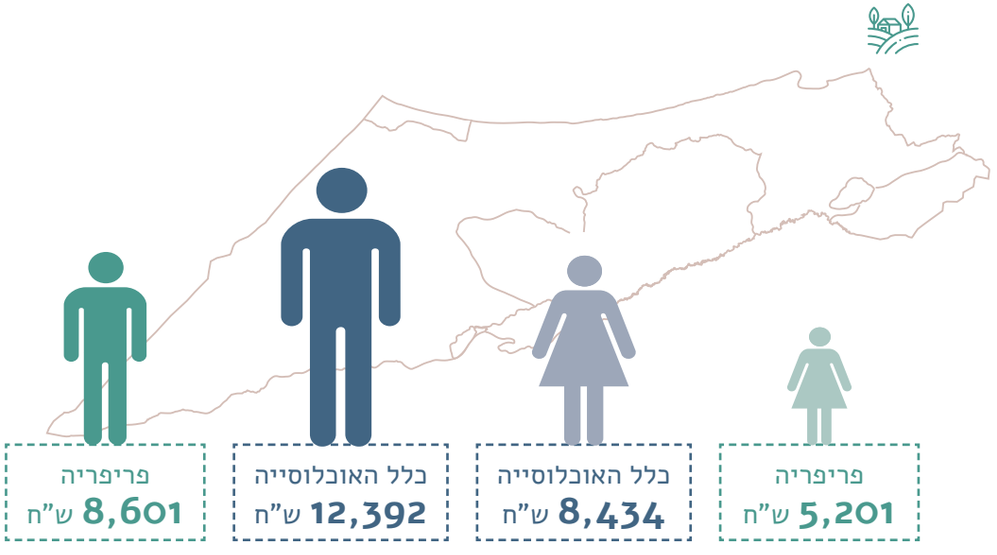
הכנסה ממוצעת ברוטו לחודש בש"ח, גילאי 25–64 בחברה החרדית

מקור: המכון הישראלי לדמוקרטיה, למ"ס ועיבודי המחברות

שכר לחודש עבודה בפריפריה ובכלל האוכלוסיה 2019

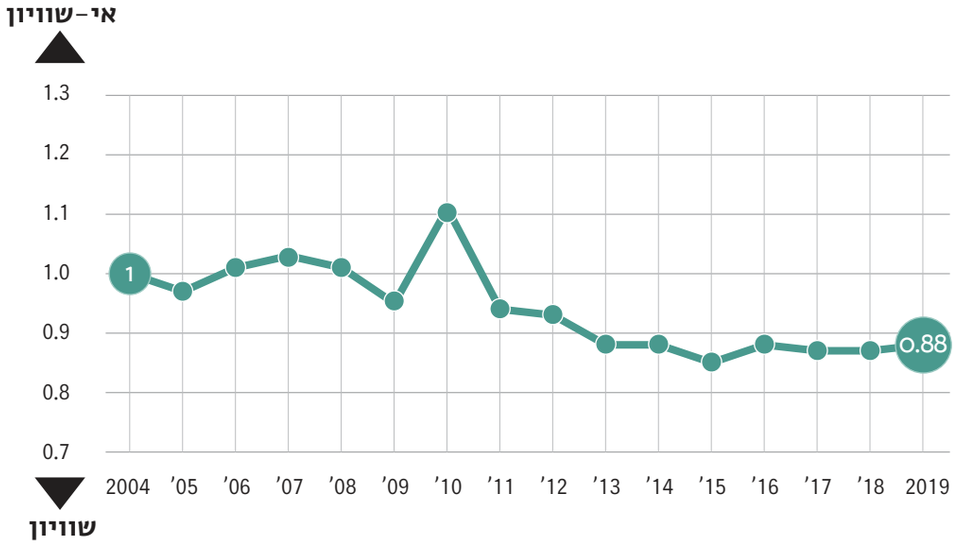

פריפריה	כלל האוכלוסייה	כלל האוכלוסייה	פריפריה
5,201 ש"ח	**8,434** ש"ח	**12,392** ש"ח	**8,601** ש"ח

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

רמת האי־שוויון המגדרי לאורך השנים

רמת האי־שוויון המגדרי נותרה ללא שינוי ניכר בין השנים 2004–2009. לאחר עליה באי השוויון בשנת 2010 החלה ירידה ברמת האי־שוויון עד לשנת 2013. מאז, רמת האי־שוויון נותרה ללא שינוי. הצמצום באי־שוויון בשנים 2011–2013 נבע, לפחות בחלקו, **מהרעה כללית בהיבטים תעסוקתיים בקרב נשים וגברים כאחד**, ולא משיפור במצבן של נשים.

המלצות לכיווני פעולה ומדיניות

1 מאמצי ההתמודדות עם מגפת הקורונה מלמדים עד כמה קריטיים **נתונים רגישי־מגדר** כתשתית למדיניות אשר לוקחת בחשבון צרכים של נשים מקבוצות חברתיות שונות. לכן נדרש איסוף שיטתי ופרסום בזמן אמת של נתונים סטטיסטיים מפולחים מגדרית על ידי כלל רשויות המדינה, בדגש על נתונים לגבי אלימות מבוססת מגדר, תעסוקה ועוני.

2 משבר הקורונה מדגים עד כמה **ההישגים** בתחום השוויון המגדרי הם **שבריריים**. שימור ההישגים ומניעת נסיגה ופגיעה משמעותית בנשים מחייבת את ישראל, בדומה למדינות אחרות, לשאול תמיד ביצד המדיניות הננקטת להתמודדות עם המגפה משפיעה על נשים ולזהות את הדגשים הייחודיים הנדרשים.

2 בעתות חירום כמו בזמן שיגרה, נדרשת אסטרטגיה של **הטמעת חשיבה מגדרית** בכל התחומים: יצירת מנגנונים של ייצוג הולם לנשים ממגוון קבוצות בכל צומת של קבלת החלטות, שילוב היבטים מגדריים בקבלת החלטות מתוך רגישות לצרכים של קבוצות ספציפיות (נשים מקבוצות מיעוט, חסרות מעמד, נשים עם מוגבלות, אימהות יחידניות), ובחינה מגדרית של השלכות המדיניות.

3 להציב **יעדים קונקרטיים** לצמצום הפערים המגדריים בכל תחומי החיים ולהקים מנגנון לניטור מגמות שינוי בפערים לאור היעדים שנקבעו. כך למשל, יש להרחיב את החקיקה הקיימת המחייבת ייצוג מגדרי שוויוני לתחומים נוספים, בין היתר לכנסת ולדירקטוריונים של חברות ציבוריות. בנוסף, יש להקים קרנות של מלגות לנשים ללימודי מדעים מדויקים.

4 לחשוב מחדש על ההסדרים המגדריים המאפיינים את שוק העבודה ומציאת פתרונות שיטתיים להקל על ההתמודדות עם **חיי עבודה ומשפחה** במקביל. כפי שראינו במהלך חודשי הקורונה, עבודה מהבית אינה פתרון לאיזון בין חיי העבודה לחיי המשפחה עקב חלוקה לא שוויונית בין אימהות לאבות בנטל העבודות השקופות בבית:

- ביצוע **סקר תקצוב זמן** שנתי שיהווה תשתית לבחינת שינויים בהיקף הזמן שנשים וגברים מקדישים לעבודה בשכר ושלא בשכר.
- צמצום מספר השעות בשבוע העבודה כמקובל במדינות מתועשות אחרות ומתן תמריצים למקומות עבודה המעודדים את עובדיהם, נשים וגברים כאחד, לאזן בין עבודה למשפחה.
- חישוב מחדש של החשבונאות הלאומית באופן שעשייתן ותרומתן הכלכלית של נשים בביצוע עבודות שקופות בבית ובמשפחה יבואו לידי ביטוי בתמ"ג ויתוגמלו בדרכים שונות.

5 להטמיע מדיניות מקדמת **שוויון מגדרי במערכת החינוך** באופן שיביא להפחתת הסגרגציה המגדרית בהשכלה ובתעסוקה. מיעוט בנות ונשים בתחומי לימוד שצפויה להם דרישה הולכת וגדלה בשוק העבודה, כמו מדעים מדויקים, הנדסה ומדעי המחשב, וכן המשבר התעסוקתי הצפוי להתרחש בשל תהליכי האוטומציה הגוברים, צפויים להעמיק את הפערים המגדריים. מערכת החינוך והמוסדות האקדמיים הם מפתח לצמצום פערים אלה.

תשפ"ב 2021, הוצאת מכון ון ליר | CC-BY-SA 4.0 The Van Leer Institute Press

עיצוב: יעל קציר katzeery@gmail.com | הדפסה: פרינטיב, ירושלים

האינדיקטורים המרכיבים את מדד המגדר 2021

שוק העבודה

1 השתתפות בכוח העבודה האזרחי
2 עבודה במשרה חלקית
3 שכר חודשי
4 שכר שעתי
5 שכר חציוני
6 עובדות/י חברות כ"א
7 הטבות מעסיקים
8 עצמאיות/ים
9 הכנסה עצמאיות/ים
10 ריבוי משרות
11 פחות משכר המינימום
12 שכר גבוה פי 2 מהממוצע
13 רציפות תעסוקתית
14 משרה חלקית שלא מרצון
15 אבטלה ממושכת

השכלה

1 בעלות/י 13-15 שנו"ל
2 בעלות/י +16 שנו"ל
3 סגרגציה בהשכלה גבוהה
4 מתקשות/ים במתמטיקה
5 זכאות לבגרות
6 שיעור למידה בתיכון (גילאי 15-17)
7 ציוני פסיכומטרי
8 עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות בקרב בני 26
9 זכאים לבגרות שנבחנו ב-5 יח"ל במתמטיקה

מגדור מקצועי

1 שכירות/ים בהיי־טק
2 בידול מגדרי במשלחי יד ספציפיים (הנדסה, אדריכלות, רפואה, סיעוד, הוראה, פיתוח תכנה, משפט, פקידות, מכירות, תעשייה, ניקיון, ועוד)
3 סגרגציה לפי משלחי יד
4 סגרגציה לפי ענפים

עוני

1 תחולת העוני
2 גמלת הבטחת הכנסה
3 הכנסה מפנסיה
4 נזקקות/ים לשירותי רווחה

בריאות

1 תוחלת חיים
2 שיעור התמותה
3 הערכת בריאות
4 עישון
5 תחושת דיכאון
6 פעילות גופנית

זמן

1 חופשה בארץ
2 חופשה בחו"ל
3 פעילות התנדבותית
4 עבודה במשרה חלקית בעקבות עבודת בית
5 שימוש באינטרנט
6 +50 שעות עבודה בשבוע

אלימות

1 פניות חדשות למרכזי הסיוע
2 מטופלות במרכזי אלימות במשפחה
3 בטחון בהליכה ברחוב
4 בני/ות +20 שהוטרדו מינית
5 תיקי עבירות בין בני זוג
6 בטחון בהליכה בחשיכה

עוצמה

1 חברות/י הכנסת
2 שרות/ים בממשלה
3 ראשי/ות רשויות מקומיות
4 סגל בכיר באוניברסיטאות
5 מנכ"ליות/ים במשק
6 דירקטוריות/ים בחברות ציבוריות
7 דירקטוריות/ים בחברות ממשלתיות
8 שלוש הדרגות העליונות בשירות המדינה
9 נשים בתפקידי ניהול במגזר הציבורי
8 מנכ"ליות/ים משרדי ממשלה

משפחה וילודה

1 פריון נערות
2 משפחות חד הורית
3 גיל נישואין ממוצע
4 מספר ילדים ממוצע לאם
5 ממוצע גיל האם בלידה ראשונה
6 גרושות וגרושים
7 מעולם לא נישאו
8 אלמנות ואלמנים

תרבות

1 שירים בביצוע זמרות/ים במצעד השנתי
2 פרס ישראל
3 שחקניות/ים בתיאטרון
4 במאיות/ים בתיאטרון
5 ייצוג בחדשות
6 השמעות ברדיו זמרות/ים ישראלים
7 השמעות ברדיו זמרות/ים בינלאומיים
8 ספורטאיות/ים פעילות

החברה החרדית

החברה החרדית

1 השתתפות בכוח העבודה האזרחי
2 משרה חלקית
3 שכר חודשי
4 שכר שעתי
5 לומדות/ים לתואר אקדמי

פריפריה

1 השתתפות בכוח העבודה האזרחי
2 שכר חודשי
3 רציפות תעסוקתית

المجتمع العربي

חברה ערבית

1 השתתפות בכוח העבודה האזרחי
2 משרה חלקית
3 שכר חודשי
4 שכר שעתי
5 בעלות/י 13-15 שנו"ל
6 בעלות/י +16 שנו"ל
7 פריון נערות
8 גיל נישואין
9 משרה חלקית שלא מרצון
10 זכאות לבגרות
11 מתקשים/ות במתמטיקה
12 עישון
13 ציוני פסיכומטרי

גיל +65

1 השתתפות בכוח העבודה האזרחי
2 שכר חודשי
3 שעות עבודה בשבוע
4 לא נישאו מעולם
5 נשואות/ים
6 תוחלת חיים בריאים
7 רמת תפקוד
8 מצב בריאותי
9 הכנסה מפנסיה
10 תחושת דיכאון

מרכז שוות במכון ון ליר בירושלים שם לו למטרה להטמיע את מושג השוויון המגדרי בחשיבה ובפעולה החברתית, ובכך להוציא את סוגיית האי-שוויון המגדרי מתחום אחריותן הבלעדית של הנשים ולנסחה כתפיסת עולם חברתית הנוגעת לכלל החברה בישראל. המבט המגדרי חושף את המנגנונים המכוננים אי-שוויון ביחסי הכוח הכלכליים, הפוליטיים והתרבותיים בין גברים לנשים. הרחבתו של מבט זה אל החברה בכללותה מאפשרת לקרוא תיגר על הסדר החברתי הקיים ולגרום לכך שעולמן, צורכיהן וניסיון חייהן של נשים ממגוון מיקומים חברתיים וקבוצות יובאו בחשבון בבינונו של סדר זה.

פיתוחו ופרסומו של מדד המגדר התאפשרו הודות לתמיכתם הנדיבה של הקרנות והגופים הבאים:

JEWISH WOMEN'S FOUNDATION of Metropolitan Chicago

Greater Miami Jewish Federation

מכון ון ליר בירושלים
THE VAN LEER JERUSALEM INSTITUTE
معهد فان لير في القدس

רחוב ז'בוטינסקי 43, ירושלים 9104001, ת"ד 4070, טל' 02-5605222; פקס 02-5619293
43 Jabotinsky St., Jerusalem 9104001, P.O.B. 4070, Tel. 972-2-5605222, Fax. 972-2-5619293
شارع جابوتنسكي ٤٣، القدس ٩١٠٤٠، ص. ب. ٤٠٧٠، تلفون: ٠٢-٥٦٠٥٢٢٢، فاكس: ٠٢-٥٦١٩٢٩٣
vanleer@vanleer.org.il • www.vanleer.org.il